

Donostiako Nazioarteko Konferentzia

Bakearen xenda bihurria urratzeko ordua

Donostiako Bakearen Etxean nazioarteko sei pertsona esanguratsuk egindako adierazpenak ez du inor hotz utziko. Mugarri garrantzitsua da Euskal Herrian bizi izan den gatazka konpontzeko bidean. Hemen duzue Aieteko Jauregian bizi izandakoaren zazpi orduko kronika.

URKO APAOLAZA

Argazkiak: Dani Blanco

Ezkerretik eskuinera: Gerry Adams, Gro Harlem Brundtland, Bertie Ahern, Kofi Annan, Pierre Joxe eta Jonathan Powell.
Irlandako lehen ministro ohiak irakurri zituen konferentziaren ondorioak.

PIERRE DUCASSEK duela mende eta laurden plantatu zituen Aieteko sekuoia eta landaretxoak. Lorategi paisajista egin nahi zuen, inguruaren plagioa, natura bortxatu gabe. Lorategi mota horrek arrakasta izan zuen Frantziako iraultzaren garaian, orden absolutistatik eta lorategi simetrikoetatik askatzeko modua baitzen. 2011ko urriaren 17ko Donostiako Adierazpenak Ducasseren lorategiaren espirituari heldu diola irudi luke: bortxarik gabeko garai baten aurrean gaudela nabarmena da. Aieten, nazioarteko lider eza-gunek deia egin zien Euskal Herrian bizi dugun gatazka iraunarazten duten aktoreei, absolutismoaren *parterreak* betiko utzi, eta bakea eta elkarriketaren xenda bihurritxua urratzeko.

Urriaren 11n aurkeztu zuten *Euskal Herrian gatazkaren konponketa sustatzeko Nazioarteko Konferentzia*. Aurkezpenean izan ziren, besteak beste, Paul Rios Lokarriko koordinatzailea, Pierre Hazan Harremanetarako Nazioarteko Taldeko (HNT) kidea eta Jonathan Powell Tony Blair-en kabineteko burua. Powell oso engaiaturik ibili zen 2007ko Genevako negoziatioetan, baina isilean mantendu da geroztik, urriaren 11 arte: “Heldu da momentua Europako azken gatazka armatua konpontzeko” adierazi zuen ekitaldian. Powellen hitzek eta Tony Blair-en balizko presentziak alarma guztiak piztu zituen eta konferentziari tamaina hartzeko balio izan zuen. Alderdi abertzaleek, sindikatuak eta gainerako eragileek segituan baieztatu zuten Aieten izango zirela.

Aldiz, Espainiako Gobernuak, PSOEek eta PPK konferentziaren aurrean hartutako jarra gogorak ez zuen esperantzarako tarte askorik uzten. Ramón Jáuregui ministroaren esanetan Espainiako Gobernuak ez zuen konferentziarekin “inolako loturarik”. Patxi Lopez lehendakariak ere ez zela Bakearen Etxean izango adierazi zuen, AEBetara egin beharreko bidaia bat medio. Hala, *El País* egunkariak hizki larriz jarri zuen konferentzia “porrotera kondenaturik” zegoela. Gainera, urriaren 12ko “festa nazionala” aprobetxatuz edo, mespretxuz hartu zuten Espainiako komunikabideek asteleheneko ekitaldia, eta apenas eman zioten lerrorik.

Baina ostegunean, urriaren 13an, berriz ere egin zuen salto albisteak hedabideetara: PSEk ordezkartza bat bidaliko zuela azaldu zuen. Sozialisten ziabogak berriz ere ikustarazi zuen Aieteko konferentzia su geldoan egositako heltzekoa zela. Nolanahi ere, hortik bi egunetara Paul Riosek eta Silvia Casalek

(HNT) jakinarazi zuten nazioarteko zein politikari izango ziren urriaren 17an Donostian: Kofi Annan NBEko idazkari ohia, Bertie Ahern Irlandako Errepublikako lehen ministro ohia, Gerry Adams Sinn Feineko lehendakaria, Gro Harlem Brundtland Norvegiako lehen ministro ohia, Pierre Joxe Frantziako barne ministro ohia eta Jonathan Powell bera. Tony Blair bertan izatekoa zen, baina agenda kontuak medio, azkenean Powellek ordezkartuko zuela azaldu zuten antolatzaileek.

Ikusmina Aieten

Urriaren 17an, eguerdiko 13:00etarako nazioarteko liderren auto ofizialak Aieteko lorategiaren ateetan zeuden jada. Banaka pasarazi zituzten antolatzaileek, protokolo zorrotza mantenduz. Hasiera batean Patxi Lopez lehendakariarentzat zegoen gordeta anfitrioi lana, baina hura ez zegoenez, Juan Karlos Izagirre Donostiako alkateak eta Martin Garitano Gipuzkoako ahaldu nagusiak egin zieten ongietorria gonbidatuei. Jauregiaren atarian sekulako ikusmina. 200 kazetari baino gehiago zeuden izena emanda eta 50 kamera inguru izango zirela zioten zigarro arteko

berriketaldiek. Argazkilariak txandaka pasarazi zituzten jauregi barrura, ezin kabiturik, eta urduritasun handia zegoen, historikoa sumatzen zen egunean. Espekulazio handia zegoen konferentziatik irtengo zenaz. Testuinguruak ere hartara laguntzen zuen. Konferentziak ETARI armak uzteko deia egingo ziola oso zabaldua zegoen

jada. EAJko Andoni Ortuzar izan zen lehengoetakoa ildo hori jorratzen: “Konferentziaren ondoren ETAK zerbait biribila esan beharko du”, iragarri zuen egun batzuk lehenago. Bestalde, aste horretan bertan ezker abertzaleak batzar nazionala egin zuen eta herri ugaritan herri-batzarrak antolatu zituen *Zutik Euskal Herria zehazten* izenarekin. Gatazkaren alde batekoek eta bestekoek hartutako konpromisoez ere aritu ziren bilera horietan eta konferentzian “bost puntu” adieraziko zirela garbi zegoen. Konferentziaren egunean, *The Guardian* egunkariak artikulua plazaratu zuen esanez ETAK “aste honetan bertan” adieraziko zuela bere amaiera. Baina, zikulu-saltsa horren erdian, konferentziaren ondorioak eta azken adierazpenaren zirriborroa giltzapean gordeta zuten antolatzaileek.

Behin kazetariak inguruko tabernetara barreiatuta, jauregiaren barruan, albo bateko areto “blindatuan” –lehio-ateak itxita–, kon-

Aurkezpen ekitaldian Jonathan Powell-ek esandakoak eta Tony Blair-en balizko presentziak alarma guztiak piztu zituen, eta konferentziari tamaina hartzeko balio izan zuen

Iñigo Urkullu (EAJ) goiko argazkian. Eskuinean Rufi Etxeberria eta Juan Joxe Petrikorena (Ezker Abertzalea) bizkarrez dagoen Pello Urizarrekin (EA). Erdiko irudian Martin Garitano Gipuzkoako ahal-dun nagusia eta Juan Karlos Izagirre Donostiako alkatea UGT, CCOO eta LABeko ordezkari sindikalekin eta Rebeka Uberarekin (Aralar). Behean Jesus Egiguren eta Carlos Totorica (PSE-EE) prentsarekin berbetan.

ferentziari ekin zioten. Mahai nagusian nazioarteko sei lagunak, eta haren aurrean eragile politiko, sindikal eta sozialetako ordezkariak. Hiru minutu eskas zituen bakoitzak bere hitzalditxorako; argumentuak, ideiak eta ikuspegiak azaltzeko. Kasu honetan ere protokoloa oso zorrotz mantendu zen: “Agian, Jesus Egiguren izan da hitz egiteko denbora muga igaro duen bakarra”, zioen barruan izandako ordezkari batek, ekitaldiaren amaieran. Antza denez, Egigurenek PSOEn diskurtso ofiziala jarraitu zuen, baina “garaituen eta garailen” tesiari ñabardura egin zion: “Demokrazia da irabazlea eta biolentzia galtzailea”, esan omen zuen PSEko lehendakariak.

Nazioarteko Bake Konferentziako protagonistak: Brian Currin abokatu hegoafrikarra eta Bertie Ahern Irlandako lehen ministro ohia elkarri eskua ematen (goian ezkerrean). Pierre Joxe Frantziako barne ministro ohia eta Jonathan Powell, Tony Blairren konfiantzazko gizona (goian eskuinean eta behean ezkerrean), biak ere Lokarriko Paul Riosekin. Behean, eskuinean, Gerry Adams (Sinn Fein) eta Gro Harlem Brundtland Norvegiako lehen ministro ohia.

Lorategiko xendak

Arratsaldez, taberna eta jatetxeetako mahaiak hustu ahala, betetzen joan zen berriz ere Ducasseren unibertso naturala. Kafe ondoko lasaitasuna nagusi, eguzkiaren izpiak epel, itsas haizea leun. Denen komentario faborittoa: “Eguraldia ere lagun!”. Arratsaldeko 16:00ak inguruan baina, armoniak paso eman zion nolabaiteko nahasmenari. Zenbait argazkilarik korrika abitu ziren sarrera ingurura. Covite biktimen elkarteak jadanik jakinarazita zuen Bakearen Etxera gerturatuko zela *Inpunitateari ez* izeneko bere dekalogo aurkeztera. Ruben Múgica Fernando Múgica Herzog-en semeak honela adierazi zuen: “Aieteko Jauregian Espainiako demokraziaren kontra Trantsiziotik gertatu den erasorik bortitzena burutzen ari da”.

Arratsaldeko bostak eman aurretik jauregiaren atzealdea lepo zegoen kazetariz. Itzultzeko gailuak eskuz esku, smartphoneak dantzan eta objetiboak enkoadre onenaren bila. Zurrumurrua: konferentzia atzeratzen

Arratsaldeko bostak eman aurretik jauregiaren atzealdea lepo zegoen kazetariz. Itzultzeko gailuak eskuz esku, smartphoneak dantzan eta objetiboak enkoadre onenaren bila

ari zen eta ondorioak 17:30ean leituko zituztela. Kanpoan zeuden antolatzaileek ez zekiten ezer, “agian zertxobait” atzeratuko zela, besterik ez. Bostak pasatxo eta jauregiko atearen leihoan hainbat aurpegi daude, gortinak mugitzen dira. Badatoz. Garitano da lehena, eta haren atzetik Izagirre eta gainerako ordezkariak. Nazioarteko sei liderrek

pauso lasaian jaitsi dituzte eskailerak, argazkilariei so. Bertie Ahernek hartu du hitza: “Euskal Herrira etorri gara gaur Europako azken konfrontazio armatua behin betiko gaintzeko garaia iritsi dela eta posible dela pentsatzen dugulako”, eta segitu du hitz egiten fede onaz, ausardiaz, estaturu senaz, elkarrizketaz eta

bake iraunkorraz. Amaieran, adierazpenaren bost puntuak irakurri ditu (ikus ondoko koadroan). Funtsean, ETArri eta Espainiako eta Frantziako gobernuak eskatzen diete, bakearen eta elkarrizketaren xenda har dezatela, xenda bihurria, baina zentzuzkoena, bortxarik gabea. ■

Adierazpena puntuz puntu

1- ETari dei egiten diogu bere jarduera armatuaren behin betiko amaiera iragartzen duen adierazpen publikoa egiteko eta soilik gatazkaren ondorioez aritzeko Espainia eta Frantziako gobernuai elkarrizketarako deia egiteko.

2- Adierazpen hori egingo balitz, dei egiten diegu Espainiako eta Frantziako gobernuai baiezkota eman eta gatazka armatuaren ondorioez soilik aritzeko elkarrizketak zabaltzeko.

3- Zabaldutako zauri pertsonalak eta sozialak sendatzeko lagungarria delako, eginiko minaren aitortzea, biktima guztien aitortza eta berauen laguntza, eta errekontziliazioan aurrera egiteko urrats sakonak eman daitezkeen eskatzen dugu.

4- Gure esperientziak azaltzen digunez, askotan

gatazka konpontzeko orduan badira bake iraunkorra eskuratzeko lagungarriak diren aztertu beharreko beste gaiak. Ildo horretan, eragile ez bortxatzaileak eta ordezkari politikoak bil daitezkeen iradokitzen dugu, gai politikoak eta gaiarekin zer ikusirik dutenak eztabaidatzeko, herritargoa kontsultatuz, horrek guztiak gatazkarik gabeko aro berria sortzen lagun dezakeelako. Gure esperientziak azpimarratzen duenez, hirugarren parte hartzaileek, begiraleek edota laguntzaileek, elkarrizketa bideratzen laguntzen dute. Hemen ere, gatazkarik zer ikusirik duten parteek horrela erabakiko balute, elkarrizketa nazioarteko laguntzaileen bidez ere bidera liteke.

5- Errekomendazio hauen bideratzea aztertzeko Jarraipen Batzordea eratzeko prestutasuna adierazten dugu.

Goian, ezkerrean, Kofi Annan, NBEko idazkari nagusi ohia, Aieteko jauregiaren atarian konferentziako partaideak agurtzen. Eskuinean, Brian Currin kazetari saldo baten erdian, adierazpenak egiten. Behean, konferentziaren ondorioak irakurri zituzten unea, parte-hartzaileen begiradapean.

Aieteko leihotik bakea ikusten da

Donostiako Nazioarteko Konferentziak bakearen bidean orain arte inoiz izan den irudi garrantzitsu eta entzutetsuena utzi dio euskal gizarteari. PP izan ezik denak egon dira bertan. Salbu eta Patxi Lopez, lehendakari gisa. Hona gertatutakoaren balizko interpretazio bat.

XABIER LETONA

Argazkiak: Dani Blanco

EUSKAL HERRIAK bizi duen gatazkak konponbide saio ugari izan ditu azken 30 urteetan. Garaikoetxea lehendakariak 80ko hamarkadaren hasiera aldera eratu zuen alderdien mahaia, Aljerreko negoziazioak, Elkarrik antolatutako bake konferentziak edo Eginko Mahaia, Lizarra-Garaziko eta Loiolako ahaleginak... Horietako batzuetan, Loiolan bereziki, konponbidearen aukera eskuekin ukitu bada ere, azkenean bakea atzamarren artean irristatu da gatazka izoztuari bide emanez.

Baina oraingoan bai, astelehenean horixe arnastu zen Donostian, gatazkaren behin betiko konponbiderako ate garrantzitsua ireki zela Aieteko Bakearen Etxean. Eta zer da han gertatu dena? Kofi Annan buru, nazioarteko ordezkari oso garrantzitsuak adierazpena egin zuela eta Nazioarteko Konferentziak, berea egin ez arren, babesa eman diola adierazpen horri. Bost puntu ditu nazioarteko eragileen adierazpenak eta hiru mezu nagusi.

Inportanteena eta entzutetsuena iragarria zegoen, baina horregatik ez du garrantzirik galdu: ETArri bere jarduera armatuaren behin betiko amaiera eskatzen zaio. Aldi berean Espainia eta Frantziako gobernuak ere elka-

ETAk behin betiko amaiera ematen badu Espainiako Gobernuak hasiko da mugimenduak egiten presoen inguruan, beti ere legeak ahalbideratzen duenaren barruan

Zapatero badoa eta Rajoy badator, aldaketa testuinguru horretan egin da Konferentzia.

rrizketarako deia egiten zaie, ETAk jarduera etenez gero, erakunde armatuarekin elkarrizketa “teknikoa” bideratu dezan. Eta hirugarren dei esanguratsuen alderdiei bideratua dago, alderdien mahaia osatu eta bertan gatazkaren muinean diren gaiak bideratu ditzaten.

Testuingurua beti da garrantzitsua gisa honetako gertaera ulertzeko eta Konferentzia honek ere badu berea. Hona testuinguruaren

interpretazio bat: ezker abertzaleak Zutik Euskal Herria onartzen duenetik argi da horrek inflexio puntu bat markatzen duela bere jardun historikoan eta horrekin baita euskal gizarteko normalizazio politikoan ere. Harrezkero, ezker abertzaleak urrats oso esanguratsuak eman ditu, horietara apurka

Gernikako Akordioaren eragileak bilduz eta, fase honetan garrantzitsuen, aldebakarreko ikuspegiz.

Aldi berean, gatazken konponketan aditua den nazioarteko ingeniari oso abian jartzen da –seguruenik 2006tik geratu ez dena–, gaia nazioarteratuz eta aurkarien arteko bitartekaritza lanak bideratuz. Bitartekaritza lan horietan iristen da PSOEn Gobernuarekiko zelanbaiteko konpromisoetara, funtsean halako zerbaitetan laburbildu daitekeena: ETAk behin betiko amaiera ematen badu Espainiako Gobernuak hasiko da mugimenduak egiten presoen inguruan, beti ere legeak ahalbideratzen duenaren barruan. Eta denok dakigu hainbeste estutu den kartzelen munduan, legeak asko ahalbideratzen duela.

Baina hori guztia gertatzen ari den bitartean, krisi ekonomikoak indar handiz kolpatzen du Espainiako Gobernu eta egoera ekonomiko eta politikoak hauteskundeak aurreratzera behartzen du Jose Luis Rodriguez Zapatero Espainiako gobernu burua.

Donostiako Bake Konferentzia inflexio puntua izango da euskal politikaren eragile guztiak mahai bakarrean biltzeko.

Hortik aurrera, ez da gaitza irudikatzea azaroaren 20tik aurrera PP izango dela agintean Moncloan eta Mariano Rajoyk bideratu beharko duela bake prozesua.

Testuinguru horretan dator bilkura hau. Heldu da, beraz, ETArek amaiera taularatzeko unea eta Aieteko Konferentziak aukera bikaina ematen dio horretarako. Heldu da alderdien arteko elkarrizketa politikoari beste bultzada bat emateko unea. Eta heldu da baita ere PPri begira jartzeko unea, Rajoyri argi adierazteko ezin duela hankaz gora bota orain arteko lana, eta bake prozesuarekin engaiatu behar duela, berak duelako gatazka historiko bati amaiera emateko aukera.

Nazioarteko bitartekaritza lanetan ari den pertsona esanguratsu bati entzundakoa da: "Politikariak ez dira mugitzen presiorik jasozten ez badute". Eta bai, logikoa da pentsatzea Konferentziaren helburuetakoa dela datorren PPren gobernu presionatzea. Bistan da, Kofi Annan eta gainerako nazioarteko eragileak ez dira lorontzi gisa etorri, Espainian askok eta euskal gizartearen oso gutxi baldar iradoki duten moduan.

Denborak esango du interpretazio honek guztiak baduen zerikusirik errealitatearekin. Edozein modutan, interpretazioetatik kanpo dago honek euskal gizartearen sortu duen ilusioa. Herritarren gehiengo handiak inoiz baino gertuago ikusten du bakearen aukera. Egia da badela gizarte mailako korrante bat

Nahi diren gorabeherekin, baina PSE, UGT eta CCOO bake konferentzian izateak badu mugarri itxura

etsipen handiz bizi duena normalizazio prozesuaren nondik norakoa, egia da orain arte PPK eta PSOEek akuilatu dutela sektore hori, baina egia da baita ere "garaile eta garaituen" ikusmoldea elikatzen duen gizarte multzo hori gero eta txikiagoa dela. Edo bestela esanda, konstituzionalismoaren sektorean ere bake gogoia mendekuari garaitzen ari zaiola. Nahi diren gorabeherekin, baina PSE, UGT eta CCOO bake konferentzian izateak badu mugarri itxura. EAJren inplikazioak ere azkenean bultzada publiko esanguratsua jaso du jeltzaleek Konferentziari emandako sostengu tinkoarekin. PPren bakardadea gero eta agerikoagoa da bakegintzaren gaian eta UPyDren ikuspegia erabat marjinala litzateke, biktimen gaia astintzen duen bezala astinduko ez balu.

Bide handia da oraindik egin beharrekoa, ia dena egia esateko, baina ETAk berandu baino lehen emango duen erantzunak hori guztia ahalbideratuko du. Kosta ahala kosta eraikiko den bidea da, nagusiki euskal gizarteak hala nahi duelako eta euskal herritarrek norabide horretan bultzatzen dutelako, gero eta tinkoago gainera. Konponbideari begira, orain arte hauteskundeak beti izan dira traba aukera baino, aurreratzean elkarrizketa eta konponbidea bandera izango dira euskal herritarren aurrean eta, beraz, botoa erakartzeko amu. Bakeak, azkenik, asko du bere alde. ■

JUDIT FERNANDEZ

Jada ez dago aitzakiarik

Ainhoa Larrañaga

HUHEZIKO IRAKASLEA

Benetako demokrazian sinesten dutenek, hemendik aurrera, ez daukate inolako aitzakiarik euren legedia betetzen hasteko. Inflexio puntua izan da Aietekoa. Nazioarteko eragileak eta eurek sortuko duten jarraipen batzordea dira, atzera bueltarik gabeko prozesuan, eman beharreko urratsak bermatuko dituztenak. Mundu osoko hedabideak izan dira eta mundu mailako oihartzun mediatikoa izan du konferentziak; bereziki azpimarratzekoa, Frantziako hedabideetan izan duen oihartzuna.

Alde biei igorri die mandatua nazioarteko bake konferentziak: ETArri ekintzak behin betiko amaitzala eta Frantziari eta Espainiari pausoak eman ditzatela. Bake justua lortzeko balioko duen prozesu integralari ipini zaio lehen harria. Ziklo politiko berrian, ezinbestean, gutariko bakoitzak birkokatu beharko du; alde batean zein bestean.

Euskal Herriko eragile gehienek babesa lortu da. Ipar Euskal Herriko politikariak ez dute kanpo geratu nahi izan, bake prozesuaren konponbidearen eszenifikazioan. Frantziatik ere keinu nabarmena egin da, barne ministro ohiaren presentziarekin, konferentzian inplikazioa adieraziz.

Baina badira aurrean daukaten agertoki berria ikusi nahi ez dutenak ere. PPri eta UPyDri ez zaie nahikoa Lokarrik jarri dien itsumutila. Oraindik hurbil dauden bake prozesuak txalotu zituztenei, metodo bera ez zaie baliagarri euren larruan. Borroka armatuari kontra egiteko, legez kanpoko tresnak erabili dituztenek, boikota erabili dute. Protagonista aktibo izateko aukera baztertu eta protagonista errektibo papera hartu dute. Bake prozesuaren porrota hartu dute helburu hainbestetan bakeaz jardun dutenek.

Patxi Lopez lehendakariak eta bere gobernuak horretarako ere klaserik ez dute erakutsi. Ez aktibo eta ez errektibo: pasibo. Gauzak ondo irtenda ere, eurak kontra ez zeudela garbi gera dadin. Bakea lortuta ere, posizio onean. Lehendakari bategandik zerbait gehiago espero nuen. Eskerrak alderdi sozialistatik Egiturenek maila erakutsi duen; txalotzekoa hori ere. Bakoitzari berea.

INIGO AZKONA

Testua eta kontestua

Xabier Aierdi

EHUKO SOZIOLOGIA IRAKASLEA

Donostian astelehenean ospatu zen Aieteko ekitaldiko testua irakurrita mendiak sagua erditu duela esan daiteke. Esperantzak handiak direnean frustrazioa handiagoa izaten da, eta horrelakorik egon izan da ekitaldiaren inguruan: tantaka jende gero eta ezagun eta ospetsuagoa zetorrela ikustean, testuak gehiago argitu zezakeela zirudien, eta ez da horrela izan. Egon badago arrazoi nahiko honelako testu bat sakonagoa ezin daitekeela esateko. Egia da; baina, egia da ere, ez digula ezer berririk esan. Honelako adierazpenak entzuten ohituta gaude, eta gehienez, testuari, zer edo zer errekonozitzekotan ikuspegi ezberdinek esan ohi dutena testu labur batean batu izana da.

Besterik da kontestua eta horretan jarri beharko ditugu testuak eman ez dizkigun itxaropenak. Errealitate azeleratu batean gaude, ETA bera, ezker abertzalea ere, urratsak ematera behartuta dago. Hori da kontestuarak erakusten digun aspekturik garrantzitsuenak, txisteetarako garaia amaitu dela, bakoitzak ematen dituen urratsak gainontzekoenekin bilbatuta daudela eta fase honetan nahi den dosifikazioaren zati bat

baino ez dagoela norberaren esku. Kontestuarak erakusten du, halaber, konpromisoak ez direla edonoren aurrean ziurtatu, ezin litekeela hain jende ospetsua txango baterako ekarri eta, alde batetik, Bake Konferentzia gisa aurkeztu ezin bada, bestetik, Bakerako bilkura bada. Bakerako bilkura izango da premiazkoa den erabakia har dezaketenek hartzen badute. Gatazka politikoa eta biolentzia ez direla bat, batez ere biolentzian aritu direnek errekonozitu behar dute, gehientsuenok aspalditik bagenekien eta. Gailur honek gizarte osoa poztu egiten badu, batez ere ezker abertzalea bide politikoetan soilik aritzera konbentzitzen du.

Seguruenik hau idazten denetik irakurtzen denerako gertatuko direnekin, eszenatik politikoa eraldatua egongo da, zenbait aditu eta pertsona informatuari lerro artean uler dakioket eta ETAk baiezkoa emanez azkar erantzungo duela. Horrela izan dadila eta testuko lehen puntua bete dezala. Horrek kontestua berrelikatuko du, eta gero gerokoak.

DANI BLANCO

Trapu zaharrak

Ramon Etxezarreta

PSE-EEKO KIDEA

Lotsa pasatu dut joan den astean, lotsa handia. Urte luzetan bizi izan naiz bizimodu makur lezkutukoa egitera behartua, biharamunik ezagutuko ez nuen beldurrez, nire euskaltasun ukatua nola edo hala itoaz. Lotsa pasatu dut, luzaroan nirea esplikatzerik, ustez saiatu arren, lortu ez dudalako. Lotsa, hori hiru ordutan zehar hiruna minutuz hitz eginez egin zitekeela jakin dudanean.

Pena hartu dut, pena handia, niri ulertu ezin izan didatena nazioarteko izen ospetsuei ulertzeko erraztasuna agertu dutelako, gorbata haientzat lotu dutelako. Ez nau harritu oraindainokoa beren bizitzak eta beren adiskideenak hurkoarenak baino gehiago balio zuela, edo hurkoarenak balio zipitzik ez zuela, uste izan dutenengandik.

Amorrua sentitu dut euskal herritar askoren artean oraindik ez dudalako sentitzen igaro dugun guztiaren

kontzientzia orokorrik. Amorrua dut, nahiz eta krimenetan partu hartu ez duten, gizarte zintzo batek partekatu beharko lukeen lotsak oraindik harrapatu ez dituelako. Amorrua, ikusten dudanean inor, inor asko, inoren izenean bakeak bizitza itzuliko ez dienen izenean, arduragabeki barkatzeko prest agertzen delako.

Poz eman dit jarduera armatuaren behin betiko amaiera eskatu dutelako, ETari berea konpontzeko eta politikatik kanpo gelditzea eskatu diotelako.

Ezinbesteko aurrerapausoa izango zen hau. Ez dakit hain ezinbestekoa zen ezker abertzaleak euskal gizarteari umiliazio hau pasaraztea. Zeremonia guzti hau exijitzea, guztioi “inor ez hil, ez bortxatu” soil bat behar dela erabakitzeke eta beste guztien arauetan, guztientzako arau berdinetan, aritzeko prest dagoela esateko eszenategia prestatzeko.

Agian ari da ordua iristen gutako bakoitzak bere buruaren erantzukizuna izango duena, hori bai ezinbestekoa dela. Nik nire egiten ditut nire esanak eta eginak eta hauen erantzukizun guztiak. Prestaketetan ari naiz memoriaren parentesi tartetetan bizitzen hasteko, kanpoaldeko leihoko kakoan eskegiz neure trapu zaharrak, gorrotoari besarkatu gabeko ardura eta erantzukizuna.

DANI BLANCO

ETAren amaiera

Garbaine Bivrrun Mancisidor

EPAILEA

Euskal Herrian Gatazkaren Konponbidea Sustatzeko Nazioarteko Konferentzian –Lokarrik antolatutako Bake Konferentzian, alegia– hartutako ondorioak ezagutu ditugu eta, uste bezala, ETAren amaiera bidera dezakete. Lorpen handia da ETA gure bizitzatik desagertzea. Denon lorpena: euskal gizartearena, hainbat pertsonena, hainbat talderena, baita ETA denbora luzean zehar babestu dutenena ere. Baina ez da, inolaz ere, ETAren lorpena, are gutxiago Bake Konferentzia hau antolatu izana. ETAK aspaldian nazioarteratu nahi izan du gatazka politikoa –Euskal Herriaren etorkizun politikoa, hain zuzen ere–, baina nazioarteratu den gai bakarra ETAren amaiera izan da.

Nik ez nuen inoiz pentsatu ETAK horrelako tresnari beharko zuenik bere jarduera krudelari amaiera emateko. Horren erraza ikusten nuen nik, teoriarik behintzat, erabaki hori hartzea! Baina, dirudienez, hemen egindako ahalegin guztiak ez dira nahikoak izan ETArentzat. Eta esfortzuak egin dira, noski. Horretan ahaleginu dira ETAren desagerpena eskatu dutenak eta bere krimen guztiak gaitzetsi dituztenak; senitarteak eta lagunak galdu dituztenak; herritarren segurtasuna zaindu nahi izan duten guztiak; kanpotik laguntza ematera etorri zaizkigunak eta, azkenik, ETari bere babes politikoa ukatu dion ezker abertzalea. Denon artean lortu dugu ETAK bere “hausnarketa” egitea; elementu guzti horiek gabe une hau ez zen iritsiko-eta.

Berez, herritar naizen aldetik, hainbeste urtetan desio izan dugun panorama berria posible egin duten guztiei eskertu nahi dizkiet euren ekarpen guztiak.

Pozteko egunak dira gaurkoa eta aurrean ditugunak. Baina baita lana egiteko garaia ere. Gure arteko bizikidetza konpondu eta berreskuratu behar dugu eta errealitateari aurre egin beharko diogu. Azken finean, orain nabarmenagoa egingo zaigu askok pairatu duten sufrimendua eta nabarmenagoa, oraindik ere, etorkizuna eraikitzeke egia, apaltasuna, erantzukizuna eta eskuzabaltasuna guztiz beharrezkoak izango ditugula.

Agian gogorra egingo zaigu ETAren amaierak agerian utziko duen errealitate osoa, baina aurrera egiteko hau izango da abiapuntu sendo bakarra. Hau eta ETAren amaiera bera, noski.

